

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Expositio Quarti Psalmi Pœnitentialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

sciunt, hunc in se contra se credi deprehendunt. Cogitemus ergo & nos pro peccato nostro, & amara illud pœnitentiæ invectione persequamur: ne dum culpas nostras pensare negligimus, peccati pondus per negligentiam augeamus. Sequitur:

XX. *Inimici autem mei vivunt, et confirmati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderunt me inique.*

Occulti dispensatione consilij, conditor noster & culpas mortalium inspicit, & spatia vitæ disponit; ut diuturnæ vitæ tempora quibus justus utitur ad bene operandi auxilium, iniquus accipiat ad damnationis augmentum. Si enim accepta quis pœnitentiæ tempora divertit ad culpam, districtus cum venerit iudex, indulta misericordiae spatia convertit ad poenam. [*Et confirmati sunt super me.*] Ad hoc namque omnipotens Deus aliquando perverfos patitur diutius vivere, ut & ipsi malè viventes prava quotidie opera augeant, & contemptores sæculi ex eorum nihilominus persecutione clarescant. Qui fastu superbiæ tumentes, eò se gravius adversus electos erigunt, quò in mundo eis cuncta ad votum succedunt. Nec intelligunt, quòd in vita sua plerumque bona mali recipiant, & ideo eos aut rarò, aut numquam adversa conturbant. Nam & iniquitatum suarum fautores perditos quosque eò citius ij tales inveniunt, quòd mundi gloriam quaestu & muneribus querunt. Unde & subditur: [*Et multiplicati sunt qui oderunt me inique.*] Nihil est iniquius, quàm odium pro dilectione rependere, mala pro bonis retribuere, pro correptione injurias respondere. Quod plerumque mali faciunt, cum justos qui eorum salvationem appetunt, execrabilis nequitiae percussione affligunt. Atque ideo subjungit:

XXI. *Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi, quoniam sequebar bonitatem.*

Qui reddit mala pro malis, bonus non est. Qui non reddit bona pro bonis, ingratus est. Qui autem reddit mala pro bonis, iniquus est. Solent namque perditii homines bene viventibus invidiosè detrahere, aut notam eis excogitati criminis infigere, aut puræ vitæ innocentiam, simulationem vocare. Quare autem hoc faciant, ostendit cum ait: [*Quoniam sequebar bonitatem.*] Bonitatem sequitur qui Christum imitatur. Cujus imitatores tantò, in hac vita graviora tentamenta perferunt, quantò longius corde à mundo discedunt. Dicit enim Apostolus: *Omnes qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur.* Et alibi scriptum est: *Multe tribulationes justorum.* Justi namque qui ea quæ Dei sunt, tota intentione desiderant; & supra mundum facti, mundana omnia quadam virtute dominationis conculcant, non solum in occulto cordis diabolicas infestationes tolerant, sed etiam perverforum malitiam decore suæ conversationis inflammant. Verùm quia ad superandum nullus invenitur idoneus, nisi qui fuerit virtutis divinæ fortitudine roboratus, qui persecutorum flagellis atteritur, qui detraherentium dentibus mordetur; præsentiam & auxilium divinæ majestatis exposulat, ut ejus fultus præsidio, contra omnia quæ patitur adversa convalescat. Ait ergo:

XXII. *Ne derelinquas me Domine Deus meus, ne discesseris à me.*

Illos proculdubio Dominus relinquit, quibus constantiam in tribulatione non tribuit. Necessariò enim sequitur, ut omni tentationi sit subditus, quicumque à Deo fuerit derelictus. Qui ergo tenta-

menta diaboli metuit, qui pati in hoc sæculo adversa pertimescit, ad Deum tota virtute se convertat: clamet ad Deum medullis cordis, & dicat: [*Ne derelinquas me Domine Deus meus.*] Quod verbum si cum affectu & desiderio sæpe replicare studuerit, puto quòd quamdam in eo dulcedinem sentiet, quam sermo noster explicare non valet. Sequitur: [*Ne discesseris à me.*] Sancta anima quæ solum Deum perfectè desiderat, precatur ut nec ad horam Deus ab illa discedat. Novit enim quia inter inimicos graditur: novit quia omni tempore diabolus sibi adversatur. Quia ergo omni tempore intelligit sibi imminere pericula, etiam momento temporis non potest esse securo.

Intende in adjutorium meum, Domine Deus XXIII. salutis meæ.

Quasi dicat: Tu qui es adjutor in opportunitatibus in tribulatione, noli me velut alienum negligere, noli velut extraneum abdicare: immo [*intende in adjutorium meum.*] tuque me inter lethifera tentationum jacula protege, tu habes omni inimicorum incursione defende, tu in corde meo intelligentiæ lucem illumina, tu me auxilio tuæ virtutis circumda. Quod bene debes facere; quia [*tu es Dominus Deus meus.*] Te enim solum habeo Dominum, te solum confiteor Deum. Congruum ergo videtur, ut qui es restitutor salutis in primo parente perditæ, sis & conservator ejusdem in me per gratiam restitute.

C *PROOEMIUM QUARTI PSALMI Pœnitentialis.*

Nota est historia de qua titulus iste sumptus est. ^{2. Reg. 11. d} David enim captus pulchritudine Bethsabæ uxoris Uriæ, non solum cum ea carnaliter coiit, sed etiam occiso viro eam sibi in conjugium copulavit. ^{2. Reg. 12. b} Postea verò cum venisset ad eum Nathan propheta, eumque suo iudicio, inducta de ovibus similitudine, condemnasset, non solum peccatum cælare vel defendere noluit, sed etiam confessus quod fecerat, ad dura se pœnitentiæ lamenta convertit. In Psalmo tamen nulla sit de historia mentio, sed magna cognoscitur animi dolentis affectio. Admonemur autem in hoc Psalmo prospera metuere, & contra omnem sæculi felicitatem acrius vigilare. Sæpe namque præsentia gaudia sequuntur perpetua lamenta. Sicut enim per fletus ad gaudia ducimur, ita per gaudia ad fletum pervenitur. Ille nempe qui dixit: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur:* ipse ^{Mat. 5. a} met ait: *Ve vobis qui ridetis nunc, quia plorabitis &* ^{Luc. 6. d} *stebitis.* Quis sanctior David: qui cum Saulis persecutionibus urgeretur, non solum persequentem occidere non voluit, sed ipsi persecutori, cum ipsum occidere posset, pepercit. Tantò enim in Dei misericordia spem suam fixerat, quantò miserabiliùs infirmitatem suæ tribulationis sentiebat. Verùm ubi devictis hostibus, pressuris caruit, homicidium adulterio incautè securus adjecit. Admonemur etiam in hoc Psalmo carnales cupiditates restringere, & de ^{2. Reg. 21. b} Dei misericordia numquam desperare. Quisquis ergo desperans de venia, agere pœnitentiam dubitat, David pœnitentiam ad animum reducat. Audiamus & nos David clamantem, & nos cum eo clamemus: gementem, & congemiscamus. Audiamus flentem, & collacrymemur: correctum, & collatemur.

EXPOSITIO QUARTI PSALMI Pœnitentialis.

Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. ^{PSAL. I. Vers. 1.}

Ponamus ante mentis oculos aliquem graviter vulneratum, & vix jam ultimos hujus vitalis auræ

trahentem anhelitus, qui & nudus in sterquilinio
jaceat, & vulnus nondum ligatum ostendat, adven-
nientis medici desiderio cōfici, & agnitum ut sui mi-
feretur precari. Vulnus enim animæ peccatū est; de

Ijai. 1. b

circumligata, nec curata medicamine, nec forā oleo.

Agnosce interiori vulnerate medicum tuum, & ei
peccatorum tuorum vulnera detege. Audiatur cordis
tui gemitum, cui omne patet cogitationis arcanum.
Moveant illum lacrymæ tuæ, & quadam illum im-
portunitate quærendi, semper ad eum alta de pro-
fundo cordis suspiria educito: perveniat ad eum do-
lor tuus, ut dicatur etiam tibi: *Transtulit Dominus*

*2. Reg. 12
d*

peccatum tuum. Clama cum David; vide quid ipse
dixerit: [*Miserere mei Deus secundum magnam mi-
sericordiam tuam.*] Quasi diceret: Ingenti vulnere
periclitator, quod nullus medicorum curare valeat,
nisi medicus ille qui est omnipotens, succurrat. Om-
nipotenti enim medico nihil est insanabile; qui sicut
medetur sine pretio, ita salutem restituit verbo. Des-
perarem ergo de vulnere, si non præsumerem de
omnipotente. [*Miserere mei Deus secundum ma-
gnam misericordiam tuam.*] Quærant parvam mi-
sericordiam, qui ignoranter contrahunt culpam. Ego
autem sicut graviter cecidi, ita etiam scienter pec-
cavi. Sed tu omnipotens medicus & contemptores
corrigis, & nescientes instruis, & contentibus
ignoscis. Utinam Domine Jesu ad me misericor-
dia motus digneris accedere, qui descendens ab
Hierusalem in Hiericho, proruens scilicet de sum-
mis ad infima, de vitalibus ad infirma, in angelos
tenebrarum incidi, qui non solum gratiæ spiritualis
mihi vestimentum abstulerunt, sed etiam plagis im-
positis semivivum reliquerunt. Utinam peccatorum
meorum vulnera, datā mihi recuperandæ salutis fi-
ducia, alliges, ne deterius sæviant si sanari despe-
rent. Utinam oleum mihi remissionis adhibeas, &
vinum compunctionis infundas. Quod si in jumen-
tum tuum me imposueris, se terra inopem, & pau-
perem de stercore suscitabis. Tu es enim qui pecca-
ta nostra pertulisti, qui pro nobis quæ non rapueras
exsolvist. Si in stabulum me Ecclesiæ tuæ duxeris,
corporis & sanguinis tui me refectioe cibabis. Si
curam mei egeris, nec præcepta tua prætereas, nec
fremementium rabiem bestiarum incurro. Custodiā
enim tuā indigeo, quamdiu carnem hanc corrupti-
bilem porto. Audi ergo me, Samaritanæ, spoliatum
& vulneratum, stentem & gementem, invocantem,
& cum David clamantem: [*Miserere mei Deus se-
cundum magnam misericordiam tuam.*]

Luc. 10. f

Ps. 112.

*1. Pet. 2.
d*

II. Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.

Peccata mea magna sunt & multa, & ideo non
solum magnam misericordiam expeto, sed etiam
multitudinem miserationum tuarum requiro; ne
pro aliis quod metuo subeam supplicium, si unum
solum non deleter peccatum. Per misericordiam,
miserentis affectum intelligimus; per miserationem
verò, ipsam misericordiæ exhibitionem signamus,
juxta quod scriptum est: *Misericors & miserator Do-
minus.* Superfluum enim esset utrumque ponere, nisi
esset varietas in significatione. Scire debemus quia
nemo est insanabilior eo, qui sibi sanus videtur. Il-
lud enim est clarum venturæ salutis indicium, si in-
cipit homo cognoscere semetipsum. Semetipsum
autem David cognoscebat, cum multitudinem mi-
serationum quærebat. Dicat & peccator cum eo:
[*Secundum multitudinem miserationum tuarum dele
iniquitatem meam.*] Immenas & innumerabiles
mundo exhibuisti misericordias, quando genus hu-
manum de servitute diabolicæ tyrannidis eripuisti,
& à peccatis suis in sanguine tuo electos tuos lavasti.
Lavet sanguis iste peccatorum meorum maculas, qui

apoc. 1. b

totius mundi potuit delere offensas. Non postulo à
te aurum, non lapides pretiosos, non laboribus &
navfragiis exquisita commercia, non peregrinas
merces de remotis terrenarum regionum multo ad
nos discrimine delatas, quæ etiam fortium sæpe vi-
rorum mentes effeminant, & falsæ pulchritudinis
imagine illectas captivant: verum quod omnibus
his est præstantius & pretiosius, remissionem pecca-
torum expeto. Quæ tunc vera esse probabitur, si
addito fructu penitentiae, gratiæ tuæ muneribus
cumulatur. Quid enim mihi prodest malorum quæ
feci impunitas, nisi etiam bene operandi subsequa-
tur facultas?

*Amplius lava me ab iniquitate mea, et à pec-
cato meo munda me.* III.

Quid iniquius, quam alienam contrectare uxorem?
Virum ejus nec scientem nec lacrymantem occi-
dere? Et hoc quidem fecerat Propheta de gregi-
bus ovium sublatus, de post fetantes ad regni gu-
bernacula assumptus, corporis fortitudine prædi-
tus, spiritualis gratiæ donis illuminatus. Qui tantò
gravius ceciderat, quantò celsius & regni gloriæ &
excellentiâ virtutum ceteris præciminebat. Gloriæ
namque præcedentis præconium, sequentis culpæ
adauxit reatum. Tantò enim quisque gravius cor-
ruit, quantò antequam caderet, in conspectu Dei
altiùs ascendit. Dicat ergo: [*Amplius lava me ab
iniquitate mea.*] Profit mihi Domine quòd cecidi:
laventur cum hac macula notæ delictorum, quas
hactenus neglexi. Sæpe namque dum quædam malè
gesta plangimus, ipsa vi amaritudinis ad discutiendos
nos excitati, alia in nobis plangenda invenimus.
Quæ admittit eò facilius oblivioni tradimus,
quòd ea vel nulla vel levia putamus. Sed succrescens
amaritudo penitentiae, non solum majora peccata
cordi nostro congerit, sed etiam minima quæque
ad memoriam reducit. Quæ omnia tantò obstina-
tius prosequimur, quantò omne malitiæ germen vi-
gilantiùs extirpare de corde conamur. Lavatur ergo
amplius, qui non solum quod in se punit peccatum
dimittitur, sed etiam alia quæ obdlexerat oblivio,
nihilominus delentur. Aquæ, quibus diluitur ini-
quitas, dona sunt sancti Spiritus: quæ quasi torrens
de supernis venientia, sicut electorum corda ut ger-
minent irrigant, ita etiam ab omni inquinamento
carnis & spiritus emundant. De hoc quippe torrente
scriptum est: *Fluminis impetus laticat civitatem*

Di. [*Et à peccato meo munda me.*] Inquinavit me
facinorum colluvies, polluit peccati contagium: sed
ad fontem confugio misericordiarum. Potens es me
& ab iniquitate abluere, & à peccato mundare. In-
quæ egi innocentem opprimens; peccatum feci mihi
ipsi non parcens. Sciebat enim Propheta, quia qui-
cumque molitur lædere alium, priùs proprio jaculo
percutit semetipsum. Quid crudelius, quam se-
metipsum occidere? Si os mentientis occidit ani-
mam, quantò magis gladius ferientis extinguit vi-
tam? Unde scriptum est: *Miserere anime tuæ, pla-
cens Deo.* Et iterum: *Qui sibi nequam est, cui bo-
nus erit?*

*Quoniam iniquitatem meam ego cognosco:
& peccatum meum contra me est semper.* IV.

Quasi diceret: Scio quem invocem. Justum in-
voco, qui & peccata odio habet, & ista impunita
non dimittit. Sicut ejus misericordiam expeto, ita
etiam justitiam ipsius attendo. Non sic postulo mi-
sericordiam accipere, ut velim ab eo justitiam suam
auferre. Nolo ut peccatum meum remaneat impu-
nitum. Sic misericordia est ut peccati ignoscat; sic
justitia est ut peccatum impunitum non transeat.
Sed quia peccatum meum ego ipse paveo, ideo ut

tu me non punias, tam vehementer exoro. Ideo agnosco, ut tu ignoscas. Ergo miserere mei, lava munda, [quoniam iniquitatem meam ego agnosco: & peccatum meum contra me est semper.] Non posui super dorsum quod feci, non intueor alios oblitus mei. Non affecto de oculo fratris festucam ejicere, & trabem quæ in oculo meo est, non considerare. [Peccatum meum contra me est semper.] Quicumque misericordiam Dei invenire desiderat, necesse est ut jam graviter peccata agnoscat, puniat culpas fletibus, faciem Domini in confessione præveniat, ponat ante cordis oculos & culpas operis, & ultimæ terrorem animadversionis: penset quàm discretus judex veniat, qui ideo peccatores sustinet, ut eis conversis minus inveniat quod condemnet. Ascendat tribunal mentis suæ, constituat se ante se, videat fœditatem suam ut corrigat, ne volens tandem videat & erubescat. Sit sibi judex incorruptus, torqueat eum timor, erumpat confessio, ut cum Propheta possit dicere Deo: [Iniquitatem meam ego agnosco.]

V. *Tibi soli peccavi, et malum coram te feci: ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum judicaris.*

Homo homini non peccat, quia eum aut par aut gravior culpa inquinat. Deus solus justè peccata ulciscitur, quia ipse solus est, in quo non potest inveniri quod puniatur. Quia ergo solus Deus parcat, solus justè judicat; ipsum solum ostendit qui peccat. Quò enim se quisque peccando dissimilem Deo facit, eò tremendam superni judicis majestatem offendit. Clamet ergo ad Deum peccator, clamet iniquitatum suarum confcius, clamet medullis cordis, & dicat: [Tibi soli peccavi,] quia tu solus es sine peccato: [& malum coram te feci.] Ab aliis quidem peccatum meum ignorari potuit, te autem latere nequivit. Penetrabilior enim omni gladio ancipiti penetras usque ad divisionem animæ & spiritus, artuum quoque & medullarum, & discretor es cogitationum cordis. Nulla creatura in conspectu tuo est invisibilis: quia omnia nuda & aperta sunt oculis tuis. Intantum es sine peccato, ut etiam [justificeris in sermonibus tuis, & vincas cum judicaris.]

Rom. 3. a Scribit Apostolus, dicens: Est autem Deus verax, omnis autem homo mendax; sicut scriptum est: [ut justificeris in sermonibus tuis.] Si Deus verax est, necessario in verbis suis justus est. Nam si in sermonibus suis falsa veris infereret, justus omnino non esset. Sed absit à fidelium cordibus, ut esse in Deo mendacium putemus. Fidelis enim est in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis, sicut ipse etiam ait: *Calum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt.* Deum ergo veritas justificat, hominem verò mendacium condemnat. Sequitur: [Et vincas cum judicaris.] Prævidebat Propheta Deum in carne venturum, qui humano condemnandus esset judicio, ut æternæ mortis homo careret tormento; ideoque ait: [Et vincas cum judicaris.] Quasi diceret: Omnes qui judicati sunt, etiam si multum fuerint in virtute proveci, non omnino injustè subierunt judicium; quia antequam judicarentur, aliquo modo commiserunt peccatum: tu verò cum mortis injustæ sententiam acceperis, quia solus homo inter homines ab omnibus peccatis es immunis, vincis ergo omnes judicatos, cum judicaris: vel tu Deus Pater in Filio, vel tu Deus Verbum in homine assumpto. Quod tamen intelligi & aliter potest, quasi dicat: Ideo tu miserearis precor, ut laves, ut mundes: [ut justificeris in sermonibus tuis.] Id est, verax appareas in promissis. Promissisti enim justis regnum æternum, & virtutum amatoribus vitæ æternæ bravium præparasti. Sed nisi me & alios justifies, non poteris invenire quos non

Ps. 144
Mat. 24

damnes. Justifica ergo me, [ut tu justificeris in sermonibus tuis, & vincas cum judicaris.] Judicant te, qui negant post lapsum reparationem fieri, & remissionem peccatorum nemini dandam adstruunt. Quos, si mihi peccatum remiseris, velut fabricatores mendacij & perverlorum dogmatum cultores superabis. Vel justifica me, [ut justificeris in sermonibus tuis.] Promissisti enim quòd de stirpe mea carnem sis assumpturus: sed si me de tanto non emundes scelere, de cujus semine carnem assumas videor indignus. Tu enim es qui dixisti: *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Lava me ab iniquitate, ne sim fraudatus à promissione. [Et vincas cum judicaris.] Judicatus Dominus vicit; quia unde in passione succubuit, inde majorem sui gloriam resurgendo manifestavit. Judicatus vicit; quia quorum ad tempus judicium moriendo subiit, eos justo judicio condemnatos æterna morte multavit.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.

Opus est Domine ut miserearis; quia ab ineunte vitæ primordio in peccati foveam incidi, & concupiscentiæ carnalis fordibus inquinata natiuitatis meæ initia contraxi. Non in me illa quam noviter admisi, sola viget iniquitas; habeo in me etiam ex veteri quod ignoscas. [Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum.] Non ideo homines in peccatis concipiuntur, quia peccatum sit conjugibus commiseri: hoc enim opus castum non habet culpam in conjugibus, quia nuptiale fœdus non exorbitat à fide. Deus enim copulam maritalem instituit, quando masculum & feminam in principio creavit. Qui quidem sine peccato filios ederent, si in paradiso positi, in conditoris obedientia persistissent. Sed quia à statu rectitudinis primus homo peccando corruit, peccati pœnam ad filios misit. Carnalis enim delectatio pœna peccati est; quæ ex radice peccati ita contrahitur, ut nullus absque illa in mundo generetur. Sed sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur. Confiteatur ergo pœnitens de culpa quod meruit, ut consequi valeat de venia quod cupit.

Ecce enim veritatem dilexisti: incerta et occulta sapientia tua manifestasti mihi.

Id eo vias meas à principio arguo, peccata mea ego ipse condemno, quia veritatem dilexisti. Veritatem Deus diligit; quia sine ultione delictum non deserit. Aut enim hoc homo in se puniens persequitur, aut postmodum Deus districto examine ulciscitur. Sive ergo sit magna sive parva iniquitas, nisi puniatur ab homine pœnitente, punietur à Deo judicante; sicut per quemdam sapientem dicitur: *Sciens quia non parceres delinquenti.* Delinquenti non parcutur, quia sine vindicta peccatum non relaxatur. Veritatem itaque Deus diligit, quia justum judicium non prætermittit. [Incerta & occulta sapientie tue manifestasti mihi.] Qui non est securus de munere veniæ, non est vehemens in executione vindictæ. Et quidem ante adventum Christi incertum fuit, si graviter lapsi possent habere veniam, & peccatorum remissio complures latuit: sed David, qui Redemptorem mundi ut peccata tolleret, futurum præviderat, de peccatorum indulgentia non dubitabat. Non ignorabat opus sapientiæ Dei à sæculis absconditum, ante omnia tempora dispositum, exhibitum in fine sæculorum. Dei namque sapientia Filius Dei est, de quo scriptum est: *Christum Dei virtutum. & Dei sapientiam.* Ipse est per quem omnia facta sunt, & sine quo factum est nihil. Ipse est de quo Propheta dicit: *Omnia in sapientia fecisti.* Dignum autem fuerat ut per eum fieret remissio, per

Gen. 1

1. Cor. 15

VII.

Job. 9. d
Lib. 9.
Mor. 17
in fine

1. Cor. 1.
Joan. 1. a
Ps. 103. 2

S. REGO
LIM
5m. 3

quem facta fuerat creatio : & ipse esset largitor gratiæ , qui fuerat omnibus auctor naturæ . Quam remissionem sicut in tempore gratiæ contentibus tribuit , ita ante adventum suum eum expectantibus prærogavit . Hæc sunt incerta & occulta divina dispositionis consilia , omnibus gentibus per Dei sapientiam ultimis temporibus revelata . Quæ quia David per spiritum cognoverat , de Dei confidenter misericordia præsumebat . An non Ninivitis incerta erant , qui penitentiam agentes super prædicatione Jonæ , hæsitando dicebant : *Quis scit si convertatur & ignoscat Deus ?*

VIII. *Asperges me hyssopo . & mundabor : lavabis me , et super nivem dealbabor .*

Hyssopus est herba humilis , saxo quidem adhærens , & parum utilitatis in se ipsa sui facie ostendens , quæ tamen pulmonis inflationem deprimit , & virtutis suæ acrimoniam si conteratur ostendit . Quid ergo per hyssopum , nisi Christi humilitas designatur ? Ipsa est enim quæ omnem in nobis reprimat contumaciam , sicut herba illa pulmoni inflato adhibet medicinam . Quis etenim jam dedignetur in mundo se pro Deo abjicere , cum audiat Dei Filium opprobria & derisiones subiisse ? Quis supplicium pro Deo perpeti arbitretur dedecus , cum ipse Rex regum & Dominus dominantium morte turpissima propter nos sit condemnatus ? Præsertim cum ipse sit nobis positus forma justitiæ , cujus & audire imperia , & sequi debeamus exempla ; sicut ipse in Evangelio ait : *Discite à me , quia mitis sum & humilis corde .* Juxta Legis quoque testimonium , in quos mundabat eisdem herbe fasciculus , vacce rufæ cruore intinctus . Quid autem per vaccam , nisi ad sacrificium assumpta incarnationis Dominicæ infirmitas designatur ? Sicut enim per masculinum sexum solet fortitudo intelligi , sic & per femininum potest infirmitas designari : & de eo scriptum est : *Quia est mortuus est ex infirmitate , sed vivit ex virtute Dei .* Ipse est enim summus pontifex noster , qui in ara crucis pro totius mundi sanitate , sui corporis hostiam obtulit . Pontifex videlicet futurorum bonorum , qui per proprium sanguinem in sancta , æterna redemptione inventa , semel intravit . Hæc autem vacca rufa dicitur , ut in ea sanguinis Christi rubor evidenter demonstraretur . De quo in Canticis canticorum sponsa loquitur , dicens : *Dilectus meus candidus , & rubicundus* Candidus nimirum ex divinitatis specie , rubicundus ex passionis cruore . Hoc itaque hyssopo ille solummodo aspergitur , qui vias Dominicæ passionis imitatur . Sanctificatur verò aspersus , sicut per Paulum dicitur : *Si enim sanguis hircorum & taurorum , & cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis : quanto magis sanguis Christi , qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo , emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum Deo viventi ?* Sequitur : *[Lavabis me , & super nivem dealbabor .]* Quemadmodum corpus aqua lavat à squaloribus sordium , ita gratia sancti Spiritus animam purgat à maculis peccatorum . Quod verò ait : *[Et super nivem dealbabor ;]* ostendit quia nulla pulchritudo quæ inest corpori , valet decori sanctæ animæ comparari . Quid namque in corporibus nive candidius ? Et tamen qui vias passionis Christi sequitur , super nivem dealbatur . De sanctis etenim scriptum est : *In sti fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum .* Quis verò ignoret solem nive candidiorem ? Præterea candor nivis citò præterit , decor autem sanctorum in æternum manebit .

IX. *Auditui meo dabis gaudium & letitiam , & exultabunt ossa humiliata .*

Tunc quidem verum & inestimabile gaudium

habitu sunt sancti , quum impiis æterna morte multatis , & in horrendam perpetui cruciatus voraginem per extremæ damnationis sententiam missis , audituri sunt : *Venite benedicti Patris mei , percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi .* In eo autem quod ait : *[Gaudium & letitiam ;]* duplicem sanctorum venerationem intellige ; qui visione claritatis in illa die , quantum cogitare non possumus illustrati , sicut animarum perfruuntur beatitudine , ita etiam corporis vestientur incorruptione . De ipsis enim scriptum est : *In terra sua duplicia possidebunt .* Sancti etenim viri mundi gloriam mentis despectu calcantes , omnes in se carnales voluptates mortificant , ut in Deo postmodum perenniter vivant . Qui quoniam mundi miseras pro Deo pati minimè refugiant , beatitudinis æternæ retributionem acquirunt . Quæ nimirum beatitudo & animabus eorum ante resurrectionem tribuitur , & corporibus nihilominus post iudicium conferetur ; sicut in Apocalypsi Joannes Apostolus scribit , dicens : *Vidi sub altari Dei animas interfectorum propter verbum Dei , & testimonium quod habebant , & clamabant voce magna , dicens : Usquequo Domine sanctus & verus non vindicas sanguinem nostrum , de his qui sunt in terra ? Et data sunt eis singula stolas alba , & dictum est illis , ut requiescerent tempus adhuc modicum , donec impleatur numerus confessorum & fratrum ipsorum , qui interficiendi sunt sicut & illi .* Quid namque est singulas illis stolas albas tribuere , nisi animabus eorum beatitudinis æternæ immortalitatem conferre ? Quid verò est , donec electorum numerus impleatur requiescere , nisi futuræ resurrectionis gloriam expectare ? In qua nimirum iterum singulas stolas albas accipiant ; quia immortalia & incorruptibilia corporum suorum vestimenta resument . Quia ergo sancti viri ad æternæ felicitatis præmia non solum anima , sed etiam corpore post iudicium transeunt , rectè de eis dicitur , quia in terra sua duplicia possidebunt . Huius incrementa felicitatis Propheta intuens , ait : *[Auditui meo dabis gaudium & letitiam , & exultabunt ossa humiliata .]* Animarum nostrarum ossa virtutes sunt , quæ nimirum in hac vita humiliantur , quia assiduis tentationum impugnationibus indefinenter turbantur . Tentatio enim est vita hominis super terram ; in æterna autem vita non solum invictæ potestatis accipient fortitudinem , sed etiam nullam vitiorum adversantium sentient impugnationem .

X. *Averte faciem tuam à peccatis meis , et omnes iniquitates meas dele .*

Quia peccata sua semper habet præ oculis , meritò rogat ut Deus faciem suam avertat ab ipsis . Superius nempe Propheta dixerat : *[Peccatum meum contra me est semper .]* Qui ergo peccatum suum semper videbat , continuum pro eo dolorem in corde gestabat . Et ideo oculos ab ejus peccato Deus avertit , quia ipse illud sine cessatione animadvertit . Non enim Deus eorum peccata ulciscitur , qui in occulto cordis de pravorum operum memoria affliguntur . Qui nimirum ad hoc semetipsos judicant , ut terribile omnipotentis iudicium evadant , juxta illud Apostoli : *Si nosmetipsos dijudicaverimus , non utique judicabimur .* At contra reprobi , quia ea quæ commiserunt , nequaquam conspiciunt , actus suos à conspectu iudicis non abscondunt . Et quantò magis errores suos ipsi considerare refugiant , tantò magis eos conspectui divinæ majestatis opponunt . Delinquentium autem mala Deus videt , non ut approbet , sed ut condemnet : non ut foveat , sed ut puniat : non ut semper patiat , sed ut in iudicio ulciscatur . Denique oculi Domini super facientes mala , ut perdat de terra memoriam eorum . Gravis ultio , non solum de terra mala facientes expellere , sed etiam omnem penitus memoriam eorum abolere .

abolere. Consideremus ergo mala quae fecimus, & ea ante mentis oculos sine intermissione ponamus: ne cum ante iudicis illius conspectum venerimus, tunc primum quidquid gesserimus, nolentes videamus. Impoenitenti enim Deus terribiliter minatur, dicens: *Existimasti iniquè quòd ero tui similis: arguam te, & statuam contra faciem tuam.* Similis tui essem, si peccatum tuum impunitum dimitterem. Tu enim illud non solum non vis punire, sed & post tergum projecis, ne possis videre. Ego autem qui illud video, quid faciam? Numquid impunitum dimittam? Iudex sum & justus, iudex sum & ultor iniquitatum: Quomodo ergo injustè iudicabo? Quomodo veritatem mendacio mutabo? Tacui, numquid semper tacebo? Tacui, quia misericordiam prae rogavi. Iniquitatem tuam dissimulavi, tempus poenitentiae indulsi. Sed numquid semper tacebo? Immo arguam te, & statuam contra faciem tuam. Arguam quidem te de mendacio, quando cordium consilia manifestabo. A peccatis tuis avertis oculos tuos, & quamdam tibi vanae spei securitatem promittis. Et quia ipse te non vides, quòd nec te videam suspicaris. Putas quòd te non videam fornicantem, quem video adulterium cogitantem? Ex hoc itaque te arguam, & statuam contra faciem tuam. Si non vis hic attendere faciem tuam, faciam ut agnoscas miseriam tuam. [*Et omnes iniquitates meas dele.*] Per Prophetam Dominus dicit: *Ego sum qui deleo iniquitates tuas: & memor non ero: tu autem memor esto, & iudicemur.* Audi qua conditione iniquitatum tuarum se esse immemorem dicat, videlicet si tu memor fueris. Cave ergo ne unquam quod deliquisti, à memoria tibi excidat, aut aliqua oblivione peccata tua obliteres: ne si carnalium voluptatum illecebris captus, iniquitatum tuarum memor non fueris, dicatur tibi in tempore necessitatis: *Projecisti sermones meos retrorsum.*

Pf. 42. a

ibid.

Mai. 43. d

Pf. 49. a

XI. *Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innova in visceribus meis.*

Mar. 5. a

1. Cor. 2. d

Prov. 20

E. Sat. 6. a

M. at. 12.

In Evangelio scriptum est: *Beati mundo corde.* Si illum qui ab omni peccato mundus est, in cordis nostri hospitio habere volumus, oportet primum ut illud ab omni vitiorum sordibus purgemus. Emundemus ergo interiora mentis nostrae, & diligenter peccatorum nostrorum secreta scrutemur, ne ex affectu nostro peccati delectatio pullulet; ne turpe desiderium cor in occulto titillet, ne passionum ex eo contentiones prodeant, ne perverfarum cogitationum dispersiones aliquando erumpant. Templum enim Dei non potest esse pollutum, quia scriptum est: *Templum Dei sanctum est, quod estis vos.* Verum quis gloriabitur mundum se habere cor, aut immunem esse se à peccato? Si Propheta pollutum labiis se esse asserit, cuius os Seraphim carbone quem susceperat de altari, purgavit: quid dicturi sumus nos, quos luxuria inquinat, invidia angustat, ambitio precipitat, superbia exaltat? Non est enim virtutis humanae ita ab illicitis motibus mundare animum, ut perstreptentium voces non sentiat cogitationum. Sed quia Deo nihil est impossibile, clamemus ad Deum tota virtute: [*Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis.*] Vide ordinem: primum cor mundum, deinde spiritum rectum Propheta à Deo requirit. Prius enim abrenunciandum est tibi omni peccato, & omnis à corde vitiorum seditas eliminanda; ut omne quod agitur aut dicitur, eò purum in conspectu Dei ac lucidum appareat, quòd ex bonae intentionis origine quasi de puro quodammodo fonte manat. Quomodo enim poterit esse perspicuum, quod in ipsa origine fuerit vitiatum? Scriptum est enim: *Bonus homo de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala.* Omnibus igitur carnalibus de-

S. Greg. Tom. III.

A sideriis à corde exclusis, pete à Deo ut spiritum rectum renover, ne forte spiritus ille immundus inveniens domum de qua exivit vacantem, assumptis aliis septem nequioribus se, cum eis ibi habitet, & fiant novissima tua pejora prioribus. Hæc est autem spiritus recti innovatio, ut omnem mundi gloriam mente despicias, mentem medullitis in conditoris tui amore infigas; illatis contumeliis patientiam custodias, & custodiã patientiã dolorem à corde repellas, omnibus te per humilitatem inferiorem deputes, de morte inimici nullatenus exultes, aliena non ambias, propria egentibus distribuas, amicum in Deo, & inimicum propter Deum diligas, in afflictione proximi te ipsum per compassionem affligas. Hæc quidem est illa spiritus innovatio, quam persuadet Apostolus, dicens: *Renovamini spiritu mentis vestrae, & induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est, in iustitia & sanctitate veritatis.* Et iterum: *Si quis igitur in Christo nova creatura, vetera transferunt, & ecce facta sunt nova.* Ad veterem quippe hominem pertinet, mundi hujus gloriam concupiscere, animum à Deo avertere, patientiam non servare; opportunitatem vindictæ exquirere, melioribus quibusque despectis superbire, aliena diripere, propria retinere, nullum propter Deum diligere, de inimici morte gaudere. Hæc autem omnia ille respuit, qui Deum induit, quique in novitate vitæ ambulare contendit.

ibid.

Eph. 4. f

2. Cor. 5.

XII. *Ne projicias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me.*

A facie Dei projicitur, cui spes veniæ post peccatum negatur. *Qui enim peccaverit in Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Quis est autem qui peccat in Spiritum sanctum, nisi qui non credit remissionem peccatorum? Remissio enim peccatorum, opus Spiritus sancti est. Nam & de baptismo Christi, in quo remissio peccatorum danda erat, dixit Joannes: *Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igne.* Unde etiam super baptizatum Dominum in columbæ specie Spiritus sanctus descendit; ut ex hoc aperte ostenderet, quia spiritalis gratia per lavacrum baptismatis credentium corda mundaret. An non in Spiritum sanctum Cain peccavit, quando dixit: *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear?* Et quia de venia desperavit, ideo dixit: *Ecce ejicis me à facie tua.* De quo & postea subditur, quòd egressus sit à facie Domini. Vides quemadmodum ille qui in desperationis foveam labitur, à facie Dei projiciatur. [*Et spiritum sanctum tuum ne auferas à me.*] Attende qualiter postulat, ne spem veniæ post peccatum amittat. Ubi Spiritus sancti præsentia est, ibi desperatio esse non potest. Fides enim in spiritu datur, sicut Apostolus ait: *Denique ipse postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Et nemo in spiritu Dei loquens, dicit anathema Iesu.* Nam in eo clamamus: *Abba pater;* quia scriptum est: *Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate.*

Mar. 3. c

ibid.

Gen. 4. e

Rom. 8. c

1. Cor. 12.

Rom. 8. a

1. Tim. 4. c

XIII. *Redde mihi letitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.*

Lætabatur Propheta de adventu Filij Dei antequam peccaret: & certus quòd de suo nasciturus erat femine, antequam laberetur gaudebat. Sed postquam uxoris Uriæ amore deceptus modum in peccando non habuit, ne sibi Deus hoc offensus subtraheret, quod antea placatus promiserat, formidavit. Ideoque ait: [*Redde mihi letitiam salutaris tui.*] Salutaris quis est, nisi Dei hominumque mediator? De quo iste idem Propheta in persona Dei Patris dixerat: *Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus. Ponam in salutari.*

2. Reg. 12.

b

1. Tim. 2.

psal. 116.

Cc

S. GREG. TOM. III. LIB. III. CAP. 3.

fiducialiter agam in eo. Exurgere enim dicitur Deus Pater, cum Filium mittit: qui quasi jacere visus est, cum servos misit. Illi enim neminem salvare potuerunt: sed filius hominis venit querere, & saluum facere quod perierat. Ideoque perfectam & manentem saluationem in eo se positurum adstruit, & in eo fiducialiter se dicit agere, quem constat nihil omnino peccati habuisse. Qui enim gravium sibi conscius est delictorum, non potest fiducialiter agere: quia poterit cum vel ille quem corripit reprehendere, vel conscientia propria remordere. Redemptor vero noster ed libere loqui potuit, quod nunquam peccati maculam ex nativitate, vel etiam ex operatione contraxit. Unde turbis Judaeorum & principibus sacerdotum invidentibus & detrahentibus ipse dicebat: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Fiducialiter ergo agebat, quem in nullo conscientia accusabat. Nam & de eo scriptum est, quod erat docens *Mat. 7. d* *tamquam potestatem habens, & non sicut Scriba & Pharisei.* Hujus ergo salutatis sibi reddi letitiam David postulat, in quo omnis ante adventum ipsius electus sperabat. [*Et spiritum principis confirma me.*] Solet quibusdam contingere, ut dum se purgatos per satisfactionem reputant, ab interne mentis custodia animum resolvant. Qui quidem ipsa sua elatione depressi, eo deterius corruunt, quod sibi de indulgentia blandientes, vanæ spei securitatem promittunt. Inde est quod Propheta exorat, dicens: *Pf. 35. c* *Lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum.* Non dicit lætetur, ut securum sit; sed lætetur, ut timeat. Ac si aperte dicat: Ita me correctum facito gaudere de venia, ut tamen nunquam desinam esse suspectus de culpa. Sic & in hoc loco, postquam sibi reddi salutatis Dei letitiam petiit, ne sibi dimissus ad deteriora proruere, illico adjunxit: [*Et spiritum principali confirma me.*] Sciebat enim quia infirma est omnis anima, nisi sancti Spiritus fuerit virtute firmata. Nam & de Apostolis dictum est: *Verbo Domini califirmati sunt, & spiritus oris eius omnis virtus eorum.* Quid enim cælorum nomine, nisi sancti Apostoli designantur? Qui nimirum verborum imbribus terram cordis nostri inebriant, venturi iudicij minis & terroribus intonant, miraculorum signis & operum sanctitate coruscant. Denique ipsi sunt, qui enarrant gloriam Dei. Quibus profectò tunc Spiritus virtutem tribuit, cum in igneis linguis apparet, in cordibus eorum divini flammæ amoris accendit. Quod quidem aperte cognoscere possumus, si quales ante, quales post adventum sancti Spiritus fuerunt, perpendamus. Qui enim ad passionem tendentem magistrum fugientes reliquerant, postmodum per adjunctam sancti Spiritus gratiam roborati, constanter & publice nomen Christi prædicabant. Nam ut reliquos prætermittamus, ipse Apostolorum princeps qui mori metuens vitam negaverat, quam factò conventu, cæsis Apostolis, sacerdotibus & Scribæ ne in nomine Christi loquerentur, prohiberent, aiebat: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus.* Cælorum igitur virtus de Spiritu sancto est, quia per infusam sancti Spiritus gratiam facti sunt in Christi confessione fortes Apostoli, qui prius fuerant ex fragilitate carnis infirmi. Nisi enim promissa charismatum dona illi Dominici gregis pastores susciperent, eorum corda nullo virtutis decore claruissent. Hæc namque virtus Spiritus, sicut ab omni pœnarum & mortis timore quos repleverit efficit liberos, ita ab omni diabolicæ reddit tentationis incurfu securos. Meritò ergo cui salutatis Dei in remissionem peccatorum letitia redditur, postulat ut in vera innocentia spiritus principalis virtute confirmetur.

XIV. *Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te convertentur.*

Illos divina clementia à peccatis per remissionem

A efficit liberos, quos prævidet utilitati Ecclesiæ post conversionem profuturos. Unde Anania de Saulo dixit: *Vade, quoniam vas electionis mihi est iste, ut porret nomen meum coram gentibus, & regibus, & filiis Israel.* Magno igitur fructu dimissa sunt illi à Deo peccata. Qui enim prius blasphemus, & persecutor, ac injuriosus extitit, postmodum plus omnibus laboravit. Propheta ergo qui deleri iniquitates suas, & Spiritu sancto confirmari à Domino postulat, quod non sine fructu hoc sit futurum affirmat, dicens: [*Docebo iniquos vias tuas.*] *Universe via Domini misericordia & veritas.* Misericordia est, qua sine ullis præcedentibus meritis, pœnitentibus veniam tribuit: veritas, qua post gratiam vocationis & veniæ, peccata impœnitentium punit. Ille ergo cui peccata dimituntur, vias Dei iniquos docet, cum peccantibus si respuerint, exemplo sui spem tribuit veniæ, & inconvertibilibus, nisi ad veniam redeant, infert timorem gehennæ. [*Et impij ad te convertentur.*] O quam utilis est peccatorum remissio, quæ convertos non solum à peccatis liberos efficit, sed etiam alios à via impietatis & injustitiæ retrahit, flamma charitatis accendit. Hæc est enim charitatis evidens probatio, ut cui per gratiam Dei contigerit à peccatorum vinculis eripi, ipse ex zelo justitiæ studeat ad spem veniæ delinquentes hortari. Nullum quippe tam gratum Deo est sacrificium, quam zelus animarum. Exerceat ergo se in via Dei, qui Deus peccata dimisit, & exemplo suo peccatores quosque ad pœnitentiæ confugere remedium admoneat. Non sit arbor infructuosa, aut otiosus operarius; sciens quia non solum manè venientibus ad vineam merces promittitur, sed etiam circa undecimam horam vocatis, vitæ æternæ denarius præbetur.

XV. *Libera me de sanguinibus, Deus Deus salutis meae: & exultabit lingua mea justitiam tuam.*

Nisi primitus me à peccatis liberaveris, non potero alius esse exemplum conversionis. Libera ergo me de sanguinibus, desideris videlicet carnalibus, quæ militant adversus animam. Caro enim & sanguis regnum Dei non possidebunt. [*Deus Deus salutis meae.*] Nota in repetitione nominis magnum affectum cordis, quasi dicat: Meritò te ut me salves invocem, quia tu solus es auctor salutis meae. Nam Domini est salus. A te solo est salus, quia ab omnibus aliis est infirmitas, vanitas vanitatum, & omnia vanitas. *Non salvabitur rex per multam virtutem, & gigas non salvabitur in multitudine virtutis sue.* Denique fallax equus ad salutem. Ex quibus verbis colligitur, quod nec ex divitiis temporalibus, nec ex corporali fortitudine salus acquiratur [*Et exultabit lingua mea justitiam tuam.*] Justitia Dei, fides est, sicut scriptum est: *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam;* quia justus ex fide vivit. Si ergo justus vita, fides est, consequens est eandem fidem esse justitiam, sine qua quisque esse justus non potest. Hanc itaque Dei justitiam ille cum exultatione enunciat, qui nec mundi hujus copiam cupiens, nec inopiam metuens, omnem hæreticam pravitatem impugnat. Vel justitia Dei est, quod non vult mortem peccatoris. Homini nempe justum videtur, ut suam ulciscatur injuriam: Dei verò justitia, est contenti relaxare offensam.

XVI. *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.*

Non aliter justitiam tuam proferre potero, nisi ut labia mea aperias. Tu es enim, qui ora superborum obtusis, & linguas infantium disertis facis. Hactenus os meum ego ipse aperui, & ideo ex vaniloquio peccatum contraxi. Nunc verò ut tu aperias desidero,

quia nihil nisi quod suggereris loqui concupisco. Illius labia Deus aperit, qui non solum quid loquitur, sed etiam quando & ubi & cui loquatur attendit. Sapientia namque Dei dicit: *Dominus dedit mihi linguam eruditam*, quando scilicet oporteat sermone dicere. Meritò ergo sapiens est, quia accipit à Domino quo tempore sibi loquendum sit. Unde non inconvenienter ait Scriptura: *Homo sapiens tacebit usque ad tempus*. Hinc rursus scriptum est: *Ori tuo fac ostium & vestibulum, & in verbis tuis jugum & stateram*. Et fortasse hoc ostium sibi Propheta postulat à Domino, cum dicebat: *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantie labiis meis*. Debemus enim os nostrum claudere, & diligentius observare, ne quis in iracundiam excitet vocem nostram, & contumeliam rependam contumelia. Iustum etiam in verbis nostris esse & statera præcipitur, ut omne quod loquimur, & humilitate condatur, & mensurâ ponderetur. Proferamus ergo sermones examinatos librâ justitiæ, ut sit gravitas in sensu, modus in verbis, pondus in sermone. Nec prius loquendo os aperiamus, quam expediat; sed examinemus verba nostra, si tacendum hoc, si dicendum adversus hunc, si tempus sit sermonis hujus, postremò si à virtute modestiæ non dissentiat. Nihil indecens, nihil inhonestum, nihil invidum sonans erumpat. Verùm quia ad hæc omnia idonei esse possumus, nisi hoc à largitore omnis gratiæ percipiamus, exclamandum est nobis cum Propheta: [*Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.*] *Non est speciosa laus in ore peccatoris*.

Eccli. 20
Eccli. 28
Psal. 140. d

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Atum occisione non delectari. Tu es enim qui dixisti: *Ibida Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos.*

Sacrificium Deo, spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum Deus non despicies.

Nequaquam verè poenitentiam agit, qui ex peccatorum suorum recordatione quamdam spiritus tribulationem non sentit. Quod quidem reprobis familiare est; quia etsi aliquando peccata sua confiteantur, ea tamen distinctè animadvertionis fletibus non persequuntur. Electi verò etiam si minima sint quæ in se puniendi inveniunt, zelo rectitudinis contra se erecti, ad poenitentiam se lamenta studiosè succendunt. Qui dum sanctæ contemplationis pennis ad caelestia se intuenda erigunt, eò subtilius si quid in ipsis vitiosum latebat inveniunt, quò ad divinæ lucis claritatem viciniùs accedunt. Tantoque eis displicet quod infirmum ex carne tolerat, quò eos delectat quod ex incorruptibilis vitæ suavitate degustat. Unde fit quòd gravi in seipso pro otiosis verbis, vel pro vanis cogitationibus invectione deserviant; & quæ levia antè ediderant, mox ut gravia & mortifera perhorrent. Beneficia sibi divinitus collata conspiciunt, culpas nihilominus antea tactas ad memoriam reducunt. Vitæ hujus corruptibilis ærumnosas necessitates enumerant, quanta sit caelestis gloriae felicitas, in meditatione pertractant. A qua quia per carnis fragilitatem retrahi se sentiunt, validissimi seipos interiùs vulnere doloris transfigunt.

Dum ergo hæc omnia ante mentis oculos intenta consideratione recolligunt, vehementissimè tribulationis igne intrinsecus inardescunt. Hæc est illi spiritualis sanctorum tribulatio, quam in cordibus eorum generat poenitentia & desiderij dilati amaritudo. Hanc nimirum Job sentiebat, cum dicebat: *Loquar in tribulatione spiritus mei*. Electorum etenim lingua tribulatio spiritus commovet, ut reatum pravæ operis vox confessionis impugnet. [*Cor contritum & humiliatum Deus non despicies.*] Multi habent cor contritum, qui non habent cor humiliatum. Sunt enim plerique, qui etsi peccata sua fletibus puniant, pauperes tamè opprimere potestatis suæ dominatione non cessant. Hi nimirum nequaquam purè sacrificiù Deo offerunt; quia derestabilis superbiæ illud admixtione corrumpunt. Vel sicut beatus Hieronymus hunc locum exponit, illi cor cõterunt, sed non humiliant, qui peccata quidem quæ commiserunt desent, sed tamen eadem committere etiam post fletus non timent. Dum enim errorum suorum consideratione revocati, ad ea quæ dimiserant redeunt, se contra conditorum suum per opera pravitatis extollunt. Ex superbiæ namque vitio est, timorem Dei contemnere, conditoris præcepta pravæ actionis transgressione calcare, caelestis vitæ gaudia mansura negligere, damnationis perpetuæ infinita supplicia non timere. Illorum ergo sacrificium Deus non accipit, qui lacrymis quidem se compunctionis ablunt, sed eisdem, à quibus ante mundati esse videntur, peccatorum maculis, in idipsum revertentes fordescunt.

De talibus scriptum est: *Qui baptizatur à mortuo, quid prodest lavatio ejus? Ille quippe lavatur à mortuo, qui per poenitentiam mundatur à peccato. Quem si contigerit eadem quæ punierat, iterando peccata committere, nihil contulisse videtur adhibita satisfactionis lavatio, quem maculavit inhonestis iterata facinoris turpitudine. Quia igitur scriptum est: *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*: illos qui superbiendo ad peccata redeunt, divina justitia respuit. Illos verò qui continendo & humiliando post tergum non respiciunt, clementia Dei non despicit; quia scriptum est: *Prope est Dominus his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu salvabit.**

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

Eccli. 15
Psal. 32. a
Psal. 144. b

S. REGO
M
m. 3

S. Hiero. in hunc Psal.

Eccli. 15

1. Pet. 5. b

Psal. 32. a

Apoc. 21. tur, sicut scriptum est: *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus.*

XX. *Tunc acceptabis sacrificium iustitie, oblationes et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.*

Edificata cœlesti Hierusalem, sacrificium dumtaxat iustitiæ acceptum erit Domino; quia ibi non erit opus offerri sacrificium pro peccato. In hac enim vita quia in multis quotidie delinquimus, oportet ut contriti cordis & contribulati spiritus Deo sacrificium offeramus. In resurrectione autem, cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, nec ullus sanctorum peccare postmodum poterit, nec quisquam ad Deum pro peccato orabit. In tantum namque peccatum delebitur, ut etiam pœna peccati omnino destruat, sicut scriptum est: *Absorpta est mors à victoria. Ubi est mors victoria tua? ubi est mors aculeus tuus? Stimulus enim mortis peccatum est.* Necesse fariò ibi peccatum deesse convincitur, ubi mortis aculeus non invenitur. Non igitur oportet ibi offerri pro peccato sacrificium, ubi nec in cogitatione admittitur delictum. Sacrificium itaque iustitiæ sancti in æterna vita Deo offerent; quia in solo conditoris amore intenti, indefessas remuneratori suo in lætitiæ cordis laudes dicent. Unde scriptum est: *Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te.* Et iterum: *Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum.* Tunc electorum suorum oblationes Deus acceptas habebit; quia sanctas eorum meditationes nullius pravitatis admixtio maculabit. Holocausta nihilominus eorum accipiet; quia totum quod in eis erit, flamma divinæ charitatis accendet. Et [*tunc imponent super altare tuum vitulos.*] Altare, Dei Filius est, de quo ipse Dominus ait: *Altare de terra facietis mihi.* Quid est enim aliud altare de terra facere, nisi de Dei Filij incarnatione non dubitare: Ipse est namque cui in hac vita cordium nostrorum sacrificia imponimus, & in quo cogitationes illicitas ne convalescant matamur. Unde scriptum est: *Beatus qui tenebit & alii dei parvulos suos ad petram.* Ad petram quippe parvulos nostros allidimus, cum orientes motus illicitos, imitationis Christi intentione mortificamus.

1 Cor. 15. 8

1bid.

Pf. 33. Pf. 117.

Exod. 20. d

Pf. 136.

1. Cor. 1.

1. Pet. 2. d

1. Par. 1. 17. a

3. Reg. 6.

Scriptum est enim: *Petra autem erat Christus.* Ipse ergo est petra, ad quam cogitationes nostras tenemus: ipse altare, cuius clementiæ peccatorum vitimas imponere præsumimus. Denique peccata nostra ipse portavit. Super ipsum ergo vitulos in æterna vita sancti seipsum imponent; quia per gratiam Dei liberati à lege peccati & mortis, quod nulli iugo legis postmodum erunt subditi, totum attribuent gratiæ Filij Dei. Nullus enim hominum in cælum ascenderet, nisi Filius Dei pro salute nostra carnem sumpisset. Vel certè vitulos super altare imponent, quum deposita primi hominis vetustate, & mortalibus exuti exuviis, facti vituli, id est, innovati & puri in perpetuum vivent. Quod si, ut præmissum est, secundum moralem intelligentiam ædificationem Hierusalem accipere volumus, hunc quoque versum eidem intellectui hoc modo convenienter aptamus. Dicitur est David regi à Domino: *Non tu ædificabis mihi domum, quia vir sanguinum es:* postea verò filius ejus re & nomine pacificus, & sapientiæ gratiam à Domino ultra mortales obtinuit, & templum mirifici operis, sicut liber historiarum attestatur, Deo Israël ædificavit. In quo datur intelligi, quia dum cum hostilibus vitiatorum cuneis, virtutum oppositione confligimus, domum sapientiæ nequaquam ædificare valemus: ubi verò supereratis adversariorum agminibus, & passionum depulsa barbarie pacem in nobis factam, omnibus mentis imperiis carne jam obtemperante senseri.

mus; tunc corpus nostrum inviolabile templum Domino construimus: in quo & sacrificium quod ex zelo iustitiæ veritatem prædicantes offerimus, Deus accipit, & oblationes sanctarum meditationum, & igniferentis desiderij ardentium orationum holocausta assumit. Super altare quoque cordium nostrorum ponimus vitulos, cornua producentes & ungulas, si hereticorum sententias utriusque Testamenti auctoritate noverimus comminueri, & virtutes à vitiis per studium discretionis separare. Per ungulas enim vitulorum, quæ finduntur, discretionem accipimus: per cornua verò, utriusque Testamenti præcepta notamus. Vel certè cornua producimus, si etiam in his quæ carnis sunt, Deo placere studeamus. Cornu namque cum de carne sit, carnem superexcedens durefcit. Quisquis ergo carnis infirmitate deposita etiam per carnis obsequium opera virtutis effecerit, quasi cornua de carne producit.

Pf. 68.

PROEMIUM QUINTI PSALMI Pœnitentialis.

Ratio pauperis cum anxius fuerit, & coram Domino effuderit preces suas.] Quis est iste pauper cujus in hoc Psalmo notatur oratio, nisi ille de quo ait Apostolus: *Qui cum esset dives, pauper pro nobis factus est?* Ipse enim ut nos divitiarum suarum efficeret participes, paupertatis nostræ suscepit necessitates. *Exinanivit namque semetipsum, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitum inventus ut homo: humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Sicut autem pauper pro nobis factus est, ita & pro nobis anxius est. Denique & pro nobis est morti traditus, & pro nobis in ligno suspensus. *Mortuus est enim, ut ait Apostolus, propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram.* Ex humana autem natura habuit ut anxietetur, ex qua habuit etiam ut moreretur. Orat ergo caput nostrum in Psalmo hoc, ut illuc reducamur per gratiam, unde per primi parentis cecidimus culpam. Potest etiam hac oratio convenire unicuique, qui pauperem se esse intelligit, & suarum miseriam necessitatum agnoscat: qui fallaces esse divitias sæculi istius considerat, & quam horrendum sit in manus Dei viventis incidere, pensat. Qui post tergum reductis oculis cogitat unde ceciderit, & circumspicit omnibus quæ imminet, quas invenerit calamitates attendit. Hæc itaque omnia ante mentis oculos omnis pauper congerat, & pauperem Christum pro nobis anxiatum considerans, miseriarum suarum multitudinem attendat: quanta gloria in Adam fuerit creatus recolligat, & in his omnibus anxiat, non in oculis hominum, sed coram Domino preces suas effundat, dicens.

1. Cor. 8.

Phil. 2. a

1. Cor. 15.

Rom. 4. d

Heb. 10. f

EXPLANATIO QUINTI PSALMI Pœnitentialis.

Domine exaudi orationem meam, et clamor meus ad te veniat.

PSAL. CI. 1.

In hac oratione quam exposuimus sumus, quædam ipsi attribuantur capiti, quædam nostræ conveniunt infirmitati. Nec mirandum, si ea quæ nobis solummodo congruant, quasi sint sua Christus pronunciat. Unum quippe corpus est tota sancta universalis Ecclesia, sub Christo Jesu suo videlicet capite constituta. Unde ait Apostolus: *Ipse est caput corporis Ecclesie, qui est principium, primogenitus ex mortuis.* Ipsa est enim quæ per Prophetam jucundatur, & dicit: *Nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.* Pater enim Filium, qui est caput Ecclesie, super inimicos ejus exaltavit, quum destructo mortis imperio, in suæ illuminatiæ æqualitate

Col. 1.

Pf. 26. e

S. REGO IIM 3